

Hrvatsko katoličko sveučilište
Odjel za povijest
Ilica 242, Zagreb

Veronika Novoselac

MOJI RIMSKI PAPIRI
Suvremenost arheologije
(predstavljanje knjige u Matici hrvatskoj)

Prof. dr. sc. Emilio Marin
(mentor)

Zagreb
09. travnja 2014.

Agatha Christie jednom je prilikom izjavila: „Udala sam se za arheologa jer, što sam starija, sve me više cijeni.“ Što nam je slavna književnica time željela poručiti nije nam poznato, ali sam sigurna kako je i ona, pa makar i na ovakav šaljiv i domišljat način, uvidjela važnost arheologije za svoj život i snalaženje u tadašnjem svijetu.

Poznato je kako je riječ arheologija u svojem prvotnom značenju u starogrčkom jeziku označavala pričanje starih priča značajnih za ovladavanje znanja i učenja povijesti. Upravo taj dašak starine i njene važnosti, ali kroz oči suvremenog promatrača i govor aktualnih teškoća i osobnog iskustva, donosi nam profesor Marin u posljednjem poglavlju svoje knjige *Moji rimski papiri*. Završno poglavlje, što na jedinstven način spaja prošlost i sadašnjicu, nosi naziv Suvremenost arheologije i u njem autor, iznoseći svoja iskustva i razmišljanja, progovara o trenutačnom stanju i radu hrvatske arheologije. Potaknut prvenstveno svojim dugogodišnjim iskustvom arheologa, i ravnateljstvom nad Arheološkim muzejom u Splitu, profesor Marin, na slikovit nam i zanimljiv način, donosi rješenja za očuvanje trenutačnih stečevina, ali i boljitak sveukupnog ostvarenja arheološkog rada današnjeg, ali i budućeg vremena.

Sukladno tome, tema prve sastavnice poglavlja je, prema razmišljanjima na temelju iskustva Splitskog arheološkog muzeja, arheologija i globalizacija i to kao osvrt na 13. Međunarodni kongres za starokršćansku arheologiju 1994. koji je rezultirao osobitom međunarodno-znanstvenom aktivnošću samog muzeja. Tezu kako arheološki muzeji, unatoč tradiciji, pa i suvremenoj praksi, iako formalno-pravno nisu znanstvene institucije, blagotvorno djeluju u znanosti, što postaje osnovna za međunarodno i globalno povezivanje, jer je i znanost tako nadnacionalna, potvrđuju četiri donesena načela navedene konferencije, kojima su pridodane aktualne refleksije. Prilikom poticanja međunarodne suradnje na područjima pri kojima se to ne može samostalno ostvariti, dogovorima i ugovaranjem iste s vrhunskim znanstvenicima određenog područja istraživanja, odnosno njihovim institucijama iz zemalja koje imaju jedan ili više vidova interesa kako bi suradnju ostvarile na osnovi pune ravnopravnosti i zajedničkog rada svih čimbenika, smatra profesor Marin, arheološke muzeje u Hrvatskoj ipak je na neki način nužno i zaštititi jer osobitost je arheologije upravo utjecaj, osloncem na spomenike, na kulturu, vrijednosti, ali i cjelokupno društvo i našu tradicijsku baštinu.

Sljedeće tri sastavnice posljednjeg poglavlja knjige, osvrt su na autorovo osobno iskustvo i doprinose u očuvanju antičkih lokaliteta Salone i Narone. „Salona zaslužuje više“, imperativ je i vapaj, ne za zaborav, već za poboljšanje i usavršavanje, kako rada, tako i svijesti, o bogatstvu i vrijednosti hrvatske antičke baštine i dobra, s izrazitim zalaganjem za lokalitet Salone, a „Lebdeći muzej Narone“ deskripcija pronalaska građe, ostvarenja istraživanja, ali i

zahvale svim sudionicima prilikom izgradnje Augustem Narone, Muzeja Narone u Vidu kraj Metkovića na izvornoj, prvotnoj lokalizaciji.

Pokušaj spasa Oxford-Opuzen Livije, i nastali nesporazum oko skulpture carice Livije iz Narone, preposljednja je odrednica poglavlja kojom autor izjašnjava znanstveno značenje spomenutog otkrića, ali i uzroke što su pridonijeli nastaloj raspravi po pitanju njena porijekla i mjesta boravka.

Posljednje stranice knjige pripale su osvrtu povodom postavljanja spomen-natpisa u čast Franji Petrišu, glasovitom renesansnom filozofu i piscu iz Cresa, na rimskoj crkvi Sant' Onofrio u doba kada je profesor Marin vršio dužnost veleposlanika Republike Hrvatske pri Svetoj Stolici od prosinca 2004. Natpisom postavljenim 7. veljače 2008., na latinskom jeziku, sa strane Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, odana je počast i jeziku kojim se služio Petriš, jeziku koji je sve do 1847. štiti hrvatski jezik, ali i jeziku koji nije samo zajednički jezik što nas spaja s Italijom i s Rimom i s Katoličkom crkvom, već i jeziku na kojem su nastala mnoga hrvatska književna djela, dok je samo postavljene natpisa na zid Sv. Onofrija i očitovanje kako je Frane Petriš jedinstveno dobro znanosti i kulture i Hrvatske i Italije, bilo izrazito značajno, ne samo zbog vatikansko-hrvatskih, već i talijansko-hrvatskih odnosa.

Dopustit ćete mi da ovo svoje kratko izlaganje završim autorovim citatom koji će nas još jednom posjetiti na važnost prošlosti, arheologije, naše povijesti, uspomena, sjećanja, starine, tradicije, baštine, života, i nas, ljudi i svakog čovjeka ponaosob, kao onih bez kojih sve to, ali i mnogo više, ne bi ni bilo moguće.

„Mislim da svaki arheološki spomenik posjeduje tri života. Prvi život je onaj pravi život spomenika, onaj zbog kojega je i bio stvoren, dakle služio je nekoj svrsi kada još nije bio spomenik. Drugi život spomenika je onaj koji mu pridaju, prema vlastitim vizijama, arheolozi i povjesničari koji ga interpretiraju nakon njegova otkrića. Oni se pokušavaju približiti njegovu originalnom životu, nastoje odrediti, s manje ili više uspjeha, pravi kontekst spomenika. U svakom slučaju, pripisuju mu jedan novi život koji u znanstvenim, specijalističkim, tekstovima počinje djelovati samostalno, a ponekad, nažalost, i bez previše veze s pravom stvarnošću spomenika. Treći život je onaj koji određeni spomenik dobiva kada se, nakon otkrića, nađe na ovom svijetu, ponovno među ljudima, kada je posjećen ili ne, kada ima neko značenje za određeni širi ili užu krug. To se događa i s čovjekom, s njegovim životom i njegovom poviješću ispričanom od strane povjesničara, i napokon s njegovim novim životom, oni među nama, danas, koji ovisi o tome kako ga shvaćamo odnosno o tome kolika je njegova vrijednost i kakvo je njegovo značenje za nas. To se događa i s natpisima koji su spomenici koji čuvaju uspomenu na određenu osobu, onako kako mi to želimo.“